

ÉRTÉKMENTŐK / 4.
„HATÁR A CSILLAGOS ÉG...”
Beszélgetés dr. Fodor Katalin zongoratanárnővel



Dr. Fodor Katalin

Gazdag zeneszerzői termése mellett Kodály Zoltán a zenei nevelés fontosságát hangsúlyozó legnagyobb Tanító világszerte. Nem csupán híressé vált „Legyen a zene mindenkié!” mondása miatt, hanem egy francia konferencián elhangzott, módosított kijelentése szerint is: „A gyermekek zenei nevelése az anya születése előtt kilenc hónappal kezdődik!”

Ilyen, több éves, minőségi „kihordási időt” igényel a zeneiskolák és alapfokú művészeti iskolák hálózatában a fiatalok zenei és művészeti nevelését szolgáló, tanári, alapozó munka. Ennek elhivatott alkalmazása óriási felelősség a pedagógusok számára, hisz a növekvő gyermekek szellemi, fizikai és lelki fejlődését, személyiségük egyéni és közösségi formálódását segíti elő.

Beszélgetőpartnerem dr. Pethő Istvánné dr. Fodor Katalin zongoratanárnő, aki Soltvadkerten, a helyi kulturális központ „Zongora Gyöngyszemek” művészeti csoportjában neveli példás elhivatottsággal a rábízottakat.

– Hálásak lehetünk mindannyian, hogy az elmúlt évek lelki megpróbáltatásai után vállalod vidéki életpályátok történéseinek felidézését...!

– Nem könnyű megszólalnom egyedül... Két és fél éve vesztettem el tragikus hirtelenséggel, szeretett férjemet. Teli voltunk tervekkel, a hívószóra született újrakezdés feladataival, mikor váratlan halála kettétörte az életünket. Ötven közös esztendőnk eseménydús múltja hirtelen nagyon szomorú jelenné vált... Tudtam, láttam, és megszűnt szíve mellett fogadtam meg, hogy amiért együtt küzdöttünk eddig, azt nekem kell folytatnom. Nem szabad feladnom! ...



– *25 évig dolgoztatok alapító zenetanárokként Kiskőrösön, az Állami Zeneiskolában, majd ugyanennyi ideig Soltvadkert városában, az Alapfokú Művészeti Iskolában. Mindkét helyen az ott élő gyermekek zenei nevelését tartottátok a legfontosabbnak, óvodáskortól kezdve az érettségiig. Tanítványaitok később a saját gyerekeiket vitték Hozzatok mindkét helyen, hogy ha nem is zenészeket vagy művészeket, de igaz embereket neveljetek belőlük. Amit egykor növendékként ők kaptak Tőletek!*

– Egy percig sem gondolkodtunk azon Istvánnal, hogy milyen közös jövőt képzelünk el, mikor Szegeden egymásba szerettünk. 1969-től, már főiskolás éveinkben is boldogan jártunk vidékre tanítani, és zongora-szolfézs tanári diplománk megszerzése után, Kiskőrösön kínálkozott mindkettőnk számára kinevezett álláslehetőség. Sok érdeklődő, csillogó szemű kisgyermekkel, ígéretes jövőképpel. Férjem *Fekete Sándor* igazgató után került az önállóvá vált zeneiskola élére. Szegedi főtárgytanáraink – *Bódás Péter* és *Delley József* zongoraművészek – valamint a drága *Szathmári Géza* bácsi kellően belénk oltották a tanítás vágyát, a zene átadásának szeretetét. Ők ízig-vérig pedagógusok voltak. A tanári pályához olyan útravalót kaptunk Tőlük, amiből nekünk, egykori diákjaiknak már csak gazdálkodni kellett. Mik ezek a kincsek? Először is a növendék feltétlen szeretete, olyan tanár-diák kapcsolat, amiben tudtuk, mindig számíthatunk egymásra. A tudás-átadás minden csínjába beavattak bennünket, ahol a zeneművek szerzőiről, a művek keletkezéséről, mondanivalójáról és technikai részleteiről mindent tudnia kellett egy leendő tanárnak.

– *Néhány év alatt országos lett a híretek, minden versenyen, fesztiválon sikeresen jelen voltatok a tanítványaitokkal. Eredményeiteket ismerve beigazolva érezhetjük Kodály megállapítását a vidéken tanítók szerepéről: „Sokkal fontosabb, hogy ki az énektanár Kisvárdán, mint az, hogy ki az Operaház igazgatója.”*

– István Budapesten született. Édesapja evangélikus lelkészként szolgált Magyarbánhegyesen. Korán felismerte fia zenei érzékenységét, és művészi pálya felé szeretne volna terelni Öt. Egész nap gyakorolt, hogy megfeleljen a szülői elvárásnak. A szegedi konzervatóriumban tanárával, *Bódás Péterrel* nagyon meg is értették egymást, később igaz barátok lettek. Diplomakoncertünk végeztével azonban István lecsukta a zongora fedelét, ezzel is jelezte, hogy nem a művészi karrier építését tekinti hivatásának. Elképzeléseinkben egymásra találtunk.

Én Kecskeméten születtem zeneszerető családban. Gyerekkoromban *Nemesszeghy Márta* zeneóvodás foglalkozásai vezettek be az önfeledt játék és dalolás világába. Édesanyánkkal rendszeresen jártunk színházba, hangversenyekre. Húgom hegedülni, én zongorázni tanultam, kitartásunknak köszönhetően mindkettőnkől zenetanár lett. Villó lányunk a szegedi HAMMIDO AMI zongoratanára.

Istvánnal egész életünkben egyfajta küldetés motivált bennünket: segíteni a térség zenetanulás iránt érdeklődő gyerekeit, főleg a kevésbé tehetséges rászorulókat, hogy hangszer közelébe jussanak, vagy zeneóvodásként megismerkedhessenek a játékdalok ritmus- és dallamvilágával, melyet aztán jókedvűen tovább tudnak fejleszteni bármely hangszeren. Persze szorgalmas munkával, tanári inspiráció és jó példa hatására.

– *Nem sok zeneiskolai tanár rendelkezik doktori diplomával, bár manapság egyre több fiatal vállalja tanítás mellett, a mesterképzéssel járó tanulmányokat. Úgy tudom, férjeddal mindketten a szegedi József Attila Tudományegyetem pedagógia szakát is elvégeztétek. Milyen gyakorlati előnyök származtak ebből?*

– Mivel a tanítás mellett élt bennünk a tanulás vágya is, a Zeneművészeti Főiskolán zenepszichológiát és zenepedagógiát tanító *dr. Veczkó József* tanár úr biztatására többen hozzáláttunk egyetemi tanulmányainkhoz. *Dr. Nagy József* professzor úr vezetésével a 3-23 éves korúak zenei képességének tesztelését, elemzését végeztük, majd következtetéseinket diploma munkánkban később doktori disszertációnkban összegeztük „*A zenei képességek vizsgálata 1983*” címmel.

Ennek gyakorlati haszna ott térült meg számunkra, hogy a felmérések során kiemelkedő teljesítményt nyújtó gyerekeknek felajánlhattuk a beiratkozást a zeneiskolába. Így lett 5 éves korától kilenc éven át a növendékem, s indult el a zenei pályán Szokody Anikó zongoraművész is, aki amerikai ösztöndíjától kezdve egész Európát, USA-t, Kínát, Qatart bejárta koncertjeivel, vagy István tanítványa volt 1993-tól Szalai Éva, aki szintén világsztár és számos rangos, nemzetközi versenyt megnyert zongoraművész lett.



*Szalai Éva zongoraművész koncertje, akinek A. Szokody Anikó zongoraművész a professzora.
(Dmitri Bashkirov zongoraművész tiszteletére alapított Kamarazenei est, 2023)*

– *Az ő pályájuk is bizonyítja, hogy tanításotok során nagy hasznát vettétek az egyetemen tanultaknak. Ám nem minden zenét tanuló gyermekből lesz művész! Sőt, mindenütt azok vannak többségben, akiket minél tovább a hangszeres játék, az értékes muzsika szeretete mellett szeretnének tanáraik megtartani.*

– Lelkesedésben nem volt Kiskőrösön sem hiány, kollegáinkkal jó volt csapatmunkában dolgozni! A városi rendezvények, nemzeti ünnepeink, valamint a Magyar Kultúra Napja, Anyák Napja, adventi és karácsonyi koncertek nem múlhattak el szólistáink és együtteseink fellépése nélkül. Ezzel és ifjú zenebarát koncertjeinkkel a város lakosságának és az általános iskolák tanulóinak zenei nevelését is szolgáltuk.

A városvezetés odafigyelt megyei és országos versenysikereinkre, és mindenben támogattak bennünket. 1977-ben már 8 tantermes új épületet kaptunk a Luther tér 1. szám alatt. Vezetőink és a szülők örömmel tapasztalták, hogy a város kulturális élete minél több kisgyermek aktív részvételétől, tanáraink munkájától pezsgőbbé vált:



– *A kitűzött célokból országosan is rendkívüli dolgokat sikerült megteremtenetek! A kiskőrösi Orff-zenekar létrehozása és sikere éppen a Te nevedhez fűződik. Miért volt ez fontos, és hogyan jött létre? Hiszen Kiskőrös nagyon híres volt a zeneiskolában folyó fúvósoktatásáról is, fa- és rézfúvós szakon egyaránt.*

– Gyakran rendeztünk szakmai továbbképzéseket a zeneiskolában, ahová Szegedről, Kecskemétről vagy Budapestről hívtunk előadókat, zongoraművész tanárokat. Az is köztudott, hogy István rendszeresen látta el az országos- és megyei versenyekre készülő más hangszeresek és városi vagy egyházi énekkarok zongorakíséretét. Számos tanári különdíj jelezte munkájának elismerését.

Az én fejemben pedig egy gimnáziumi élmény motoszkált, nem hagyott nyugodni. Pécssett, a Nagy Lajos Gimnáziumban *Ivasivka Mátyás* tanár úr vezetésével hallottam először Orff-zenekari hangversenyt. A különleges hangzású, dallamjátszó és ritmushangszereket egyesítő zenekar adta az ötletet, mi lenne, ha mi zongoristákat ültetnénk be egy ilyen zenekarba, és megadnánk számukra a lehetőséget a zenekari játék semmivel nem pótolható élményéhez.

– *Az elmondottakból következtetni lehet az elszántságodra, ami a szavaidból árad. Hogyan lett az ötletedből megvalósulás Kiskőrösön?*

– A pécsiektől megszereztem a címet, és levelet írtam *Carl Orff* zeneszerzőnek, támogatná-e kezdeményezésünket? Igen volt a válasz. Biztató leveleit, a dedikált kottákat a mai napig nagy becsben tartom, őrzöm. Már „csak” hangszereket kellett szerezni és tudást, hiszen zongoristaként nem játszottam ütőhangszereken. Hospitálások végnélküli sorozata, kapcsolatfelvétel az ütős „társadalommal”, segítségkérés, kották, gyakorlati útmutatások, ez volt a feladatom. Példáan segítőkész kollegákkal találkoztam, országos versenyekre jártam hallgatódzni,

tapasztalatot gyűjteni. Kaptunk pénzt is hangszerekre, így 1978-ban megalakult az iskola Orff-zenekara. „*Amit nagyon szeretünk, az sikeres is lesz!*” – vallottuk a gyerekekkel együtt.

– *Rövid időn belül megjelentek megyei, országos kamarazenei találkozók, fesztiválok, zenekari versenyeken. Meséled, hogy a váci Országos Ütőtálatákozókön a zsűri mindig kiemelte növendékeitek teljesítményét, hiszen zongoristáitok a zenekar dallamjátzó hangszerein könnyedén meg tudtak felelni az elvárásoknak.*



Dr. Fodor Katalin az Orff-zenekarral

– *Schwartz Oszkár ütőművész tanár hívta fel a figyelmünket zenei hitvallására, miszerint „minden ütésnek dallami jelentősége van”. Egyszer egy verseny után megkérdezte tőlem a tanár úr, maga hol végzett, nem emlékszem, hogy találkoztunk volna valamelyik főiskolán. Szégyenkezve vallottam bel, autodidakta vagyok. Tőle kaptam tanári pályafutásom talán legnagyobb dicséretét. Később, szintén elismerése jeleként Carl Orfftól is kaptunk hangszereket. Felvettük a kapcsolatot az Orff Intézettel, és nekik köszönhetően, ösztöndíjjal mehettünk Salzburgba, két hétre, 1989-ben.*

– *Tehát új színfoltként lépett a város, majd sok munkátok és szerepléseitek révén az ország életébe a Kiskőrösi Carmina Hungarica Orff-zenekar! Fiatalok sokaságával ismertted meg az együttes muzsikálás örömet, a fegyelmező erejű pontosságot, az egymásra figyelmet, majd a játék utáni feloldódást! És még mennyi mindent?*

– Külföldi utakat, egyházi felkéréseket, cserekapcsolatokat a szomszédos országokkal, fesztiválokon, szimpóziumokon résztvétel, kurzusokat Orff-tanárok és *Gonda János* előadásaival Kiskőrösön, több éven keresztül. Ugyanakkor özön munkát, pályázatokat, örömeket, versenysikereket, barátságokat! Az „Aranyhíd” projektemnek köszönhetően jutottak el zenekaros gyerekeink Bécsújhelyre, Prágába, Varsóba, Szlovéniába, és raktározták magukba a közös élményeket életre szólóan. Ez az időszak, a zenekar megszűnéséig, 2020-ig tanári ténykedésem legszebb szakaszát jelentette.



A Pethő-házaspár 2016-ban pécsi kiránduláson a zenekar tagjaival

Kiskőrösön, majd Soltvadkerten összesen 45 éven keresztül vezettem zeneóvodai foglalkozásokat. Imádtam a kicsinyeket! A zenére nagyon fogékony gyereksereg ragaszkodásánál, játékszeretetének összes megnyilvánulásánál kezdődik a zene tanítása! *Ez a magvetés ideje!* Erről több alkalommal tartottam bemutatót óvodapedagógiai továbbképzéseken, Szolnokon, Kecskeméten, Budapesten és Békéscsabán, a II. Dél-Alföldi Óvodapedagógiai Konferencián.

– Kodályhoz kanyarodtunk vissza, Ő mondta azt is, hogy „*A zene az életnek olyan szükséglete, mint a levegő. Sokan már csak akkor veszik észre, ha már nagyon hiányzik.*” A Kiskőrösi Állami Zeneiskola 50 éves jubileumára készült reprezentatív „kottafüzetben” olvastam egykori diákjaitok emlékezéseit, sok-sok művésszé és zenetanárrá vált tanítvány életútját. Köztük egy bájos hölgy őszinte írására bukkantam, aki kamaszként igencsak tiltakozott zenetanárai javaslata, a

konzervatóriumi felvételi ellen. Középiskolai érettségijével egy külkereskedelmi vállalatnál kapott állást, de egyre jobban érezte, hogy kimaradt valami az életéből. Tudod, kiről beszélek?

– Persze! Gyönyörűen leírja vallomását, hogyan kezdett újra gyakorolni, és az esélytelenek nyugalomával jelentkezett a főiskolára. A fel nem vettek közül hívta akkor István Kiskőrösre, egy megüresedett állásra tanítani közénk. Ötéves ott tartózkodásáról, a „tanárságba tanulás” tapasztalatairól nagy szeretettel meséli, hogy István és a kollégák türelmének, biztatásának köszönheti, hogy a „bölcstől” indulva a következő munkahelyén mára már a tanszakvezetői szerepkörig jutott. Valójában, az élet iskolájában tapasztalta meg indulásként, hogy mire is vállalkozik az, aki a tanári hivatást választja küldetésül. Az ehhez hasonló történetek jelenítik meg életünkben a felmerült kudarcok és csalódások között a tanításra fordított, boldog időszakok igazi értelmét.

– *Egy levél tartalma is megfogott a sok dokumentum között, melyekbe bepillantottam még, a beszélgetésünk előtt. Kölnből írta gyászotokra, családjá nevében István három húga közül az orvos dr. Pethő Mária: „Örömét lelte a munkájában, és a rendelkezésére álló időben igyekezett tovább adni azt, ami neki volt: szeretetét odafigyelését, szaktudását, idejét, tapasztalatát. Ő a Tízparancsolat értelmében élt, adott, és nem fizetségért. Örült, ha adhatott, ez volt a lénye. Mindig mindent megköszönt, hálás ember volt. Egy Ady versnek a mondata jellemzi Őt: „Úgy igyekezz élni, hogy ne vegyenek észre ott, ahol vagy, de hiányozzál ott, ahonnan elmentél.”*

– Jót tesz a lelkenek, ha beszélhetek Róla... Kiskőrösön tanítottunk 1969-1994-ig. 1993-ban kaptunk egy felkérést Soltvadkertről, legyünk az induló művészeti iskola alapító tanárai. Így egy tanévet két helyszínen dolgoztunk végig. Örültünk az újrakezdés lehetőségének. Kiskőrösről szépszámú növendék követett bennünket, több zongorista növendékünk már innen tett sikeres felvételi vizsgát zeneművészeti szakközépiskolába.

Újrakezdés, új lehetőség... szépen hangzik, de új, ugyanakkor ismétlődő kihívások, feladatok. Nincs hangversenyterem, egyetlen Orff-hangszer sem áll rendelkezésre, mi mégis bizakodóak voltunk. Mellettünk állt egy segítőkész városvezetés, szülők sokasága, a Soltvadkert Gyermekéiért Alapítvány támogató szándéka, vállalkozók adományai, iparosok felajánlott munkája és még ki tudja, ki mindenki.

Eredmény: új hangversenyterem épült, összejött a pénz az Orff-zenekar hangszereinek megvásárlására! A STUDIO 49 München Orff-hangszergyár féláron rendelkezésünkre bocsátotta a szükséges xilofonokat, metallofonokat, dobokat, ritmushangszereket. Egyre több tantermet vehettünk birtokba a Kossuth Lajos Általános Iskola épületében, ezeket sikerült széppé, esztétikussá varázsolni. Nagyon erős Szülői Munkaközösség állt a hátunk mögött. Egy kis város közössége akkor és ott bebizonyította, hogy mi mindenre képesek a gyerekeikért, a gyerekeik jövőjéért. Mi pedig tudtuk valamennyi kollegánkkal együtt, hogy ezt a kivételes állapotot nagyon meg kell becsülnünk.



Gyümölcsöző, sok eredményt, rendezvényt hozó évek következtek... Megünnepeleltük a soltvadkerti zeneoktatás 25 éves jubileumát is! 2018. október 23-án Istvánnal mindketten „Soltvadkert Városért” kitüntetésben részesültünk.





– Már előzőleg is számos kitüntetés jelezte munkátok eredményességét: Miniszteri dicséret, Szocialista Kultúráért, Pilinszky János díj, Pro Scola-díj Soltvadkert, valamint országos versenyek tanári különdíjai. Melyikre voltatok a legbüszkébbek?

– Egész életünkben bennünket egy cél vezérelt, amit Szathmári Géza bácsi bízott ránk a főiskolán: „Adjátok tovább a tudást, amit a szüleitektől, tanáraiktól kaptatok!” Nem számított soha, hány munkaórát, pihenőnapot fordítottunk arra, hogy a versenyek, zenei táborok, pályázati anyagok jól sikerüljenek. Tettük a dolgunkat a kollégákkal együtt, a gyerekekért. Az ő ragaszkodásuk mindennel felért!

Részt vettünk egy három évig tartó pályázatban, mely Katona Klári énekművész zseniális ötlete alapján a 2017/18-as tanévben indult el „Zene az iskolában” címmel. Ebben a tantárgyak közötti komplexitás megvalósítása volt a cél. Rengeteg munkával járt, beszámolók, óravázlatok készítésével, két konferenciát is tartottunk, kiadványt jelentettünk meg, CD-t, Békéscsabán is tartottam a témáról előadást, és sikeres lett a pályázatunk. Több milliónyi összeget nyertünk az evangélikus iskolának! Boldogok voltunk!

2020-ban tanév végén tudtuk meg, hogy nyugdíjasként nem kapunk az evangélikus iskolában tovább szerződést. A helyi Gyöngyház Kulturális Központ igazgatónöje, Pájer Ildikó a Soltvadkert Gyermekéiért Alapítvány és a szülők támogatásával mellénk állt, kiváltottuk az egyéni vállalkozói igazolványt, hogy „Zongora Gyöngyszemek” művészeti csoportjukként, 2020 szeptemberétől náluk folytathassuk a munkát...

István a legnagyobb készülődésünk közben halt meg... Akkor, ott megfogadtam, hogy hinni fogok az útmutatásában, amivel versenyek előtt vagy a

zongoraórákon a növendékeit biztatta: „*Határ a csillagos ég, és még annál is tovább...!*”

Gyászmiséjét abban a kiskőrösi Evangélikus Templomban tartottuk, ahol egykor édesapja kezdte egyházi szolgálatát. Átvettem István növendékeinek a tanítását, 28 aranyos gyermekkel foglalkozom jelenleg. 2021-ben „Hangszeravató emlékkoncertet” rendeztünk, ahol jelenlegi növendékeink és művésszé vált tanítványaink léptek fel. Hagyomány teremtően itt került átadásra a Soltvadkert Gyermekéiért Alapítvány által létrehozott „Dr. Pethő István – díj” a tanév legeredményesebb tanulója részére, és minden gyermek megjutalmazása.

– Példaértékű ez a szárnyaszegett hűség, mely Téged közös ars poétikátok továbbvitelére készítet. Kívánom, hogy a Felétek áradó SZERETET adjon sok erőt Neked a továbbiakhoz! Köszönöm a beszélgetést!

F. Pálffy Zsuzsa (2023. április 14.)





